

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 20.04.2023
Published /Yayınlanma 30.06.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(96), 1372-1385

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8112146>
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Muharrem BULUT
<https://orcid.org/0009-0000-9998-2507>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Mehmet Ali BULUT
<https://orcid.org/0009-0006-2200-7483>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Hüseyin ECER
<https://orcid.org/0009-0008-2095-0982>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Mahsun EKİNCİ
<https://orcid.org/0009-0009-9624-8548>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Mehmet Sertaç GÖKÇE
<https://orcid.org/0009-0001-7020-2658>
MEB, Antalya/ TÜRKİYE

Yaşar DUYMUŞ
<https://orcid.org/0009-0003-1042-4245>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Abdulbasit KUŞÇA
<https://orcid.org/0009-0009-8613-1709>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Kasım ÇOBAN
<https://orcid.org/0009-0009-9861-7837>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Eğitim Öğretim ve Kültür Kavramları Işığında Etkili Öğretmen Davranışları Effective Teacher Behaviors in the Light of Educational and Cultural Concepts

ÖZET

Bu çalışmada; eğitim, öğretim ve kültür kavramlarının tanımları yapılarak, etkili öğretmen davranışlarının ne olduğu belirtilmiştir. Tanımlanan kavramların etkili öğretmen, ideal öğretmen ve iyi öğretmen davranışlarına etkilerinden bahsedilmiştir. Bu çalışmada ayrıca etkili öğretmen kimdir? Etkili öğretmen nasıl olunur? Etkili öğretmen davranışlarını gösterir davranışlar nelerdir? Sorularına cevap aranmaktadır. Öğretmenler eğitim sürecinde önemli bir rol oynayan ve gelecek nesillere bilgi aktarmaya hayatlarını adayan insanlardır. Hem bireysel hem de toplumsal olarak gelişmek, ilerlemek ve gelecek neslin devamlılığını korumak için öğretmenler gereklidirler. Eğitim sistemlerinin en temel sorunu eğitimin kalitesidir. Eğitimin kalitesi konusundaki değerlendirmeler de gittikçe artan bir biçimde öğrencilerin ne öğrendiği ve ne kadar iyi öğrendiği temel ölçütler olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla öğretmenler, kendilerini öğrencilerin akademik gelişimine adanmış yaşam boyu öğrenen kişiler olmalıdırlar. Yöntemlerini ve becerilerini daha da geliştirmek için genellikle kendi eğitimlerine devam etmek zorundadırlar ve bu süreci eğitim, öğretim ve kültür kavramlarını ne kadar içselleştirdikleri ile yürütebileceklerdir. Kısaca bir eğitici veya öğretmen ne kadar eğitimi ve eğitime açık ise; ne kadar öğrenim ilkelerine bağlı ve öğretim yöntemlerine hâkim ise; ne kadar kültürlü ve entelektüel ise o kadar etkilidir. Bir öğretmeni etkili yapan bu unsurlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretim, Kültür, Öğretmen, Etkili Öğretmen.

ABSTRACT

In this study; By making definitions of the concepts of education, training, and culture, it has been stated what effective teacher behaviors are. The effects of the defined concepts on effective teachers, ideal teachers, and good teacher behaviors are mentioned. Who is the effective teacher in this study? How to be an effective teacher? What are the behaviors that show effective teacher behaviors? Answers to your questions are sought. Teachers are people who play an important role in the educational process and devote their lives to transmitting knowledge to future generations. Teachers are necessary in order to develop and progress both individually and socially and to protect the continuity of the next generation. The most fundamental problem of education systems is the quality of education. Evaluations of the quality of education are also increasingly being taken as key measures of what students learn and how well they learn. Therefore, teachers should be lifelong learners who are committed to the academic development of their students. They often have to continue their own education to further develop their methods and skills, and they will be able to carry out this process with how much they have internalized the concepts of education, training, and culture. In short, how educated and open a trainer or teacher is; how much he is committed to learning principles and has command of teaching methods; The more cultured and intellectual it is, the more effective it is. It is these elements that make a teacher effective.

Keywords: Education, Teaching, Culture, Teacher, Effective Teacher.

1. GİRİŞ

Eğitimin temel amacı, insanların potansiyellerini tam olarak geliştirmelerini ve toplumun başarılı üyeleri olmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri edinme fırsatı sağlamaktır. Ayrıca eğitimin rolü, öğrencileri 21. yüzyılın zorluklarına hazırlamayı, öğrenme stratejilerini ve tekniklerini ve geleceğin meslekleri için yeterli hazırlığı içerir. İyi bir eğitim sayesinde öğrenciler, mesleki ve özel yaşamlarında kendilerini bekleyen tüm zorluklara karşı hazırlıklı olacaklardır.

Eğitim, bireysel ve toplumsal ihtiyaç ve beklentilerin gelişip değişmesiyle, amacı, içeriği, işlevleri, süreci ve süresi değişen toplumsal bir kurumdur. Eğitim aracılığıyla kazanılan bilgi, beceri ve tutumlar ile bunları kazanma yöntemleri toplumdan topluma ve çağdan çağa değişmekte; ancak toplumun yeni kuşaklarının eğitilme ihtiyacı varlığını korumaktadır. Bireysel, toplumsal ve evrensel ihtiyaçlar, bireyin hangi doğrultuda eğitilmesi gerektiğini belirlemektedir (Okçabol, 2008).

Bu bağlamda bireyin, böylelikle toplumun gelişmesi ve entellektüelleşmesi eğitimcilerin ve öğretmenlerin vesilesiyle gerçekleşebilecektir. Öğretmenlerin bu gelişimi gerçekleştirmesi içinde etkili öğretmen davranışlarına sahip olmaları gerekmektedir. Bu gereklilik öğretmenlerin eğitim, öğretim ve kültür kavramlarına ne ölçüde sahip olduklarıyla ilgilidir.

Öğretmenler eğitim sürecinde önemli bir rol oynayan ve gelecek nesillere bilgi aktarmaya hayatlarını adayan insanlardır. Hem bireysel hem de toplumsal olarak gelişmek, ilerlemek ve gelecek neslin geleceğini korumak için öğretmenler gereklidirler. Ama tıpkı bizim gibi onlar da insan. Mükemmel değiller ve yapmalarını istediğimiz şeye bağlı kalmalarını asla beklememeliyiz. Öğrencilerin ayrıca, her iki tarafın da öğrenme ve büyüme sürecinde kalmasını sağlamak için öğretmenleriyle işbirliği yapması gerekir. Her eğitimcinin üzerinde çalışmaya devam ettiği benzersiz becerileri ve yetenekleri vardır. Zayıf olabilecekleri alanlar vardır ve öğrenciler öneriler sunabilir ve öğrencilere karşı yaklaşımlarını veya tutumlarını geliştirmeye yardımcı olabilir. Etkili ve ideal bir öğretmen olma yolu, öğretme tekniğinizi veya tarzınızı geliştirmekle bitmez. Aynı zamanda öğrencilerle ilişkileri geliştirmekle de ilişkilidir. Bu araştırmanın amacı, iyi bir öğretmen nasıldır veya nasıl olmalıdır sorusuna cevap aramaktır. İyi bir öğretmen tek bir tarifile izah edilemediği halde, sunulan bu özellikler, bizi eksik noktalarımızı bulmaya ve dolayısıyla daha etkili öğrenmenler olmaya yöneltecektir.

Eğitim sistemlerinin en temel sorunu eğitimin kalitesidir. Eğitimin kalitesi konusundaki değerlendirmelerde de gittikçe artan bir biçimde öğrencilerin ne öğrendiği ve ne kadar iyi öğrendiği temel ölçütler olarak ele alınmaktadır (Passos, 2009). Dolayısıyla öğretmenler, kendilerini öğrencilerin akademik gelişimine adanmış yaşam boyu öğrenen kişilerdir. Yöntemlerini ve becerilerini daha da geliştirmek için genellikle kendi eğitimlerine devam etmek zorundadırlar.

2. EĞİTİM

Eğitim, yaşamın başlangıcından yaşamın sonuna süregelen bir olgu olduğundan ayrıca sosyal, kültürel, politik ve bireysel boyutları aynı anda içinde bulundurduğundan, tanımının yapılması zor ve geniş bir kavramdır. Eğitim: bireylerin toplumun yaşama yollarını, standartlarını inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan sürecin tamamıdır. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Kontrollü ve seçilmiş bir çevrenin etkisi altında sosyal yeterlilik ve uygun değer bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir. Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizisidir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde kasıtlı olarak değişme meydana getirme sürecidir.

Bilimsel eğitim çerçevesinde yapılmış olan çalışmalarda ve eğitim kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda birbirinden farklı tanımlar ile karşılaşılacaktır. Şimşek (2007, s.29) eğitimi: “İnsanın yaşamı boyunca devam eden, bireye nasıl yaşaması gerektiğinin öğretildiği, düşünme becerisinin geliştirildiği ve bu doğrultuda davranış değişikliklerinin meydana getirildiği bir süreç.” olarak tanımlamaktadır. Bir başka çalışmada, eğitimi toplumun tüm yaşam biçimi olarak betimleyen Ünal ve Ada’ya (2011, s.61) göre eğitim “Bireyin topluma kazandırılması amacıyla okul, ev ve bunların dışında gerçekleşen kişiliğin oluşum ve gelişim sürecidir.” Eğitimin insanlık ile birlikte, doğumdan ölüme kadar devam ettiğini vurgulayan Özkan (2014, s.112) eğitimi kısaca “Bireyin yaşantısında istendik yönde davranış geliştirme ve değiştirme süreci.” olarak ifade etmektedir.

Belirli bir alanda, belli bir konuda beceri ve bilgi kazandırma, geliştirme ve yetiştirme işi olarak tanımlanan eğitim, 21. Yüzyıl eğitiminde yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli

bilgi, beceri ve anlayışları edinmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme olarak ta nitelendirilebilir (Akalin, 2005).

Eğitim, Türkçede sözlük anlamı "Birin akla uygun, fiziksel ve moral gelişmesi üzerine etki yaparak çeşitli davranış yatkınlıkları, bilgi ve görgü aşılayarak önceden tespit edilmiş amaçlara göre onun belirli bir yönde gelişmesini sağlamak, terbiye etmek." olan eğitmek kelimesinden türetilmiştir. İngilizce ve diğer Avrupa dillerinde education/educazione olarak adlandırılır ve semantik açıdan Latince educare fiilinden gelir; inşa etmek, ayağa kaldırmak, dikmek manasındadır (URL 4).

Türk Dil Kurumunun çevrimiçi güncel Türkçe sözlüğünde eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye etme olarak tanımlanmaktadır (URL 3).

Eğitimin başlangıcı genel olarak söz edilecek olursa insanlık kadar eski olsa da bir bilim olarak çok yenidir. Avrupa'daki modern eğitim sisteminin kökleri orta çağ dönemine kadar gider. Orta çağdaki okullar öncelikli olarak kiliselere bağlıydı ve din adamı yetiştiriyordu. İlk üniversitelerin çoğu Hristiyan kökenliydi. Bununla birlikte 1088'de kurulan Bolonya Üniversitesi gibi laik üniversiteler de vardı (Gümüş, 2010).

Günümüzdeki eğitim anlayışı ise Amerikan filozof, psikolog ve eğitim reformcusu John Dewey 'in fikirlerinden ilham almıştır. William James ile birlikte Pragmatizm'in de kurucuları arasında yer alan Dewey, Jean-Jacques Rousseau ve Platon'un eğitim anlayışlarını eleştirmiş ve eğitimin köhnemiş, eski olguları tekrarla belletmeye değil öğrencinin bir kişi ve vatandaş olarak yaşamına uygulayabileceği bilgi ve becerileri kazandırma amacı gütmeye gerektiğini öne sürmüştür (Subramaniam, 2006).

Eğitimin tek tanımlı (monolitik) olmadığı gerçeğinden dolayı eğitim kavramına birçok değişik boyuttan yaklaşılmaktadır. Birçok boyutun var olmasının temel nedenleri:

- Öğrencinin gelişimsel düzeyinin,
- Öğrenim ortamının etkisinin,
- Aktarılmak istenen bilgi yapısının,
- Öğrenim Teorilerinin etkisinin,
- Eğitim Teorilerinin etkisinin

göz önünde bulundurulmasıdır. Bu bağlamda eğitim üzerine konuşulurken:

- Okul öncesi eğitim, genel eğitim, meslek eğitimi, hayat boyu öğrenim,
- Bireysel eğitim, grup eğitimi, programlı eğitim, bilgisayar destekli eğitim, uzaktan eğitim,
- Çocuk eğitimi, gelişkin eğitimi, engelli eğitimi, üstün yetenekli eğitimi,
- Kavram eğitimi, beceri eğitimi

Kavramlarını kullanarak hangi olgudan bahsettiğimizi belirtmeliyiz. Eğitim üzerine fikir oluştururken bu tanımlara dikkat edilmediğinde hatalar oluştuğu gözlemlenmektedir (Kaş & Köktürk, 2021).

Kelime olarak ele alındığında eğitimin birden çok anlamının olduğu görülmektedir. Yerine göre, kullananın niyetine göre, söyleyenin isteğine göre farklı anlamlar kazandığı gözlemlenmektedir (Başaran, 1984, s.14; Bilhan, 1986, s.12; Varış, 1988, s. 18) vb. Bu anlamlardan en tercih edilen dile en yerleşmiş olan bazıları şu şekildedir:

Terbiye: Arapça asıllı bir kelime olan terbiye genellikle cumhuriyet öncesi tercih edilmekteydi. Günümüzde özellikle ahlak eğitiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü gibi bazı kurumlarda halen bu kelimenin kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Yönlendirme: Daha önce belirlenmiş kural veya kuramlara göre düzene sokma, şekillendirme anlamına gelmektedir. Kendi içinde bilimsel Yönlendirme, İhtimai Yönlendirme olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Tezcan, 1988, s. 221-222). Bu tanım doğrultusunda her eğitimin bir yönlendirme olduğunu fakat her yönlendirmenin eğitim olamayacağını belirtebiliriz.

Yetiştirme: Herhangi bir alanda yönlendirilen kişinin ilerleme ve gelişme çabası demektir. Diğer bir anlamda beceri kazanma eylemi demektir. Örneğin yükseköğretim dal ve branş eğitimi olduğundan yetiştirmeye en makul örnek olarak verilebilir.

Ayrıca Çocuk Yetiştirme Yurtları, Beceri Kursları ve benzeri isimlerde görebileceğimiz gibi yetiştirme ve beceri ifadeleri eğitim anlamına gelmektedir.

Şartlandırma: Şartlandırma aynen yönlendirme gibi eğitim anlamı taşımaktadır. Çünkü şartlandırma bünyesinde yönlendirmeyi barındırmaktadır. Yönlendirmeden farkı ise tek taraflı ve konusunun dar olmasıdır.

Uygulama: Genel anlamda teoriden pratiğe geçişi ifade eder uygulama. Resim, müzik, beden eğitimi ve teknik eğitim uygulama ağırlıklı eğitimlerdir. Diğer bir deyişle uygulama öğretmenin rehber öğrencinin aktif olduğu eğitim şeklidir.

Nitekim şoför okullarında acemi şoförlerin kullandıkları eğitim araçlarının üzerlerinde eğitim aracı, uygulama aracı yazıldığı gözlemlenebilir. Bu durumda uygulama ve eğitimin anlam benzerliği ortaya çıkmaktadır.

Alıştırma: Alıştırmada öğrenileni kavrama ve pekiştirme amacıyla uygulamanın yeteri kadar tekrarlanması veya tekrar edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu da bir eğitim olmaktadır.

Pedagoji: Latince kökenli bir kelime olan pedagoji: çocuk geliştirme, çocuk yetiştirme bilimi ve çocuk eğitim demektir. Yani eğitimin çocuklarla ilgilenen bölümüdür.

Fakat günümüzde bu kelime genel olarak eğitim anlamında kullanılmaktadır. Eğitim bilimi derslerine pedagoji dersleri, eğitim bilimleri bölümüne de pedagoji denmektedir.

Eğitim Bilimi (Eğitbilim): Çoğu zaman eğitim kelimesi eğitim bilimleri ve eğitbilimin kısaltılmışı olarak ta kullanılır. Yani eğitime giriş; eğitim bilimlerine giriş. Eğitim bölümü de; eğitim bilimleri bölümü anlamına gelmektedir ve herkes tarafından kabul görmüş kalıplaşmış terimlerdir.

Eğitilmişlik: İnsan ve toplum arasında kullanılan eğitim seviyesi yüksek, eğitim seviyesi düşük gibi ifadelerde ki eğitim kelimesi eğitilmişlik anlamı taşımaktadır. Bu bağlamda; eğitim kelimesi bazen eğitimin sonuçları anlamında kullanılmıştır. Örneğin bir anne babanın evladına bırakacağı en kıymetli miras güzel terbiyedir. Bu sözlerde ki eğitim kelimesi daha çok eğitilmişlik, iyi ve kötü davranışlar belirtilmektedir.

Eğitimi: “insana dair, insana ait bir faaliyet” olarak ifade eden Özkan (2017, s.66) eğitimin kaynaşma ve etkileşim sonucu meydana geldiğini öne sürmektedir. Özkan (2017, s.66)’a göre, eğitimin oluşabilmesi için kesinlikle sosyal bir ortama gerek vardır ve bu sebeple eğitim kültürlenme olarak kabul edilmelidir. Benzer şekilde, eğitimi “sadece insanlığa ait bir olgu” olarak gören ve onu davranışsal olarak değerlendiren Sezgin (2019, s.92) insanın olgunlaştırılmasını eğitim kavramına bağlamaktadır. Eğitimin, yaşam süresince devam eden bir faaliyet olduğu ve eğitim vesilesiyle bireyin toplumun unsurları bağlamında yetiştirilmesinin amaç edinildiği görülmektedir. Bu bağlamda, bazı araştırmacılar eğitim ve kültürlenme kavramlarını benzer ve eşdeğer olarak kabul ve ifade etmişlerdir.

21. yüzyıl eğitimini tanımlayacak olursak, onun esnek, yaratıcı, mücadeleci, karmaşık olan; yeni imkânları sunduğu kadar bir o kadar da fazla problemlere sahip ve son derece hızlı değişen bir dünyayı hedef alan bir eğitim anlayışı olduğunu söyleyebiliriz. 21. yüzyıl becerileri; işbirliği, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi yetkinlikleri içerir (Küçüköğlü, 2018).

21. yüzyılın en başta gelen 10 karakteristik özelliği şunlar olmalıdır:

- Öğrenci merkezli eğitim anlayışı
- Eğitim sürecine destek veren her türlü teknolojik ekipman
- Aktif öğrenme katılımı
- Uyarlanır öğrenme
- Cazip ortam
- Öğrencilerin kuralları ve beklentileri anlamasını sağlamak
- Sınıfta herkesin birbirine saygı duymasını sağlamak
- Öğrencilere kendi üstlerine düşen sorumluluğu benimsetmek
- Performansa dayalı değerlendirme
- İşbirliğine dayalı öğrenme ortamını sağlama

İçinde bulunduğumuz yüzyılın gerekliliği olarak, eğitimin geleceğine yönelik yapılan çalışmalara içerisinde hiç şüphe yok ki deneye dayalı, gözlemlenebilir fen bilimleri teknolojilerinin yanında: robotik

kodlama eğitimleri, yapay zekâ eğitimleri, arduino eğitimleri, artırılmış gerçeklik eğitimleri, sanal ortam eğitimleri yer almaktadır.

2.1. Eğitimin Amacı

Eğitimin ahlaki amaçları, bireylerin karakter gelişimini ifade eder. Değerlerin desteklenmesi ve üretken insan geleneklerinin geliştirilmesi. Yaşam ideolojisi ışığında bireylerin ahlaki karakterini geliştirmenin yegâne kaynağı eğitimidir. Bireyin karakter gelişimi ile ilgili eğitimin amaçları, bir eğitim sistemi olmadan gerçekleştirilemez. Bana göre, eğitimin önemli ahlaki amaçları şunlardır:

Ruhun Arınması: Ruhun arınması eğitimin temel ahlaki amacıdır. Ruhun arınması, bireyin benlik karakterini ve potansiyellerini İlahi irade ile uyumlu hale getirmeyi ifade eder. Eğitim aslında bir süreçtir. Tanrı tarafından önerilen manevi varış noktasına götüren ruh temizliği.

Ahlaki Değerlerin Yayılması: Ahlaki değerlerin yayılması, eğitimin en önemli ahlaki amaçlarından biridir. Her toplumun, toplum üyelerinin yaşamlarını buna göre yönlendirdiği kendi değerler sistemi vardır.

Bir toplum kendisini diğer toplumlardan değerleri ve gelenekleri temelinde ayırır. Doğruluk, adalet, kardeşlik, takva, dürüstlük, vaadini yerine getirme, ihsan ve cömertlik gibi manevi değerler eğitim yoluyla günümüze ve gelecek nesillere aktarılmakta ve aktarılmaktadır. Bu değerlerle yönetilen toplum, cennetin bir resmini çiziyor. Bu değerler, toplumsal istikrarın ve ekonomik yükselişin yolunu açar.

Karakter Gelişimi: Karakter oluşturma, eğitimin önemli bir sorumluluğudur. Her eğitim sistemi, bireylerin formel eğitim ortamları aracılığıyla başarmak için karakter oluşturma amacına sahiptir. Daha iyi ve istikrarlı bir sosyal yaşam, büyük ölçüde bireylerin ahlaki eğitimine bağlıdır. Bireylere ahlaki eğitim sağlayamayan eğitim yararsız ve verimsizdir. Bireylerin karakter inşası için okullarda öğrencilere ahlaki konular öğretilmelidir.

Ahlaki Eğitim: Milli gayelerin gerçekleşmesi için, fertlerin toplumsal değerler ışığında ahlâk terbiyesi şarttır. Milli ideoloji ışığında bireylerin karakterini geliştirmek eğitimin sorumluluğudur. Bireylerin ahlaki eğitimi toplum için değerli amaçlara hizmet eder. Bu, bireysel ve kolektif gelişimin etkili bir kaynağıdır.

Sağlıklı Ahlaki Çevre: Toplumun bireyelerine sağlıklı ahlaki çevrenin sağlanması eğitimin önemli bir amacıdır. Sağlıklı bir ahlaki çevre, bireyin ahlaki değerleri özgür iradesiyle yaşamasını sağlar. Böyle bir ortam, yerleşik ahlaki değerlerin ve geleneklerin desteklenmesine ve geliştirilmesine yardımcı olur. Eğitim, okulda sağlıklı bir ahlaki ortamı sürdürmek için adımlar atmalıdır.

3. ÖĞRETİM

Türk Dil Kurumu'nun çevrimiçi sözlüğünde: Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, bu bağlamda gerekli olan araçları sağlama ve kılavuzluk etme şeklinde tanımlanmıştır öğretim terimi. Her ne kadar günlük yaşamda eğitim kavramı ile eş anlamlı olarak algılanıp kullanılsa da aslında birbirlerinden oldukça farklı bir anlamlar içermektedirler. Bu farklılığı daha kolay ve daha anlaşılır kılmak için öğretim kavramı için aşağıda yapılan tanımlamalar yol gösterici olacaktır.

Kişiyi, belirli bir amaca ulaştıracak bilgileri öğretmek işi ve öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, araç, gereçleri sağlama ve öğrenmede yol gösterme işi olarak tanımlanabilir.

Öğretme, bir eğitim kurumu bağlamında bir öğrenciye, öğrenciye veya başka herhangi bir kitleye becerileri aktarmayı amaçlayan bir öğretmen tarafından uygulanan uygulamadır. Öğretme, öğrencinin bu bilgiyi kendine mal etme etkinliği olan öğrenmeyle yakından ilgilidir (Westwood, 2008).

Aşlıoğlu (2014, s.83) öğretimi “Okulda devam eden programlı, planlı ve dar bir zaman diliminde gerçekleşen bir süreç.” olarak belirtmiş ve adı geçen bu sürecin sonunda bireyin neleri öğrendiği, neleri öğrenmediği, ne kadar öğrendiği ve öğrenmesi için neler yapıldığına ilişkin değerlendirmelerin yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Özellikle vurgulanan süreç sonunda yapılan değerlendirmenin olması ve çalışmanın amacı kapsamında oldukça fazla önem taşımaktadır. Benzer bir çalışmada, Çoban’a (2015, s.26) göre “Programlı ve planlı öğretim etkinliği.” olarak kabul edilen öğretim, bireyin yaşamı boyunca devam eden eğitimin bir kısmının okulda, sınıf ortamında planlı ve izlenceli bir şekilde yürütülen kesiti şeklinde açıklanmıştır. Şimdiye kadar sunulan tanımlamalardan yola çıkarak, öğretim kavramıyla planlı, programlı, okul/sınıf içi ve belirli bir zaman dilimi gibi ifadelerin sıklıkla kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu ifadeleri öğretim kavramının taşıdığı özellikler olarak söylemek çok da yanlış bir yaklaşım olmayacaktır.

Öğretim kelimesinin genel tanımı, okul dâhilindeki her türlü çalışmanın sistematik bir şekilde öğrencilere aktarılması sürecini ifade eder. Öğretim ya da öğretme tanımı, adı üstünde öğretmenlerin görev tanımı ile örtüşür. Öğretimde teorik bilgiler ağırlıktadır ve öğrencilere bilgi aktarımı ön plandadır. Bu nedenle öğretimin bir plan, programı ve müfredatı vardır. Öğretim, bir çocuğun bilgi birikimini formal tekniklerle geliştirme amacı taşır. Spesifik bir kavram olan öğretim, akademik bir işleve sahiptir ve rasyonalite ön plandadır. Okul sürecinde öğrenciye aktarılan gerçekçi ve bilimsel içerikler öğretimin işlevidir. Bundan dolayı öğretim süreçleri, aşama aşama ilerler ve ölçme/değerlendirme süreçleriyle denetlenir. Öğretim; insanlara soyut değerleri değil, verilere ve deneylere dayalı somut bilgileri verir. Bu yüzden öğretimin standardı, okulların veya öğretmenlerin üzerinde daha geniş bir programa dayalıdır (Peker, 2009).

Sezgin (2019, s.18) daha önceki tanımlamalara benzer “Öğretimin, eğitimin okulda gerçekleşen bölümü.” olduğunu söylemiştir. Öğretimin, bir ders için daha önceden oluşturulmuş öğretim programında yer alan esas ve usule uygun olarak, gereken ön hazırlıkların yapılması, sürecin işlevsel bir biçimde yürütülmesi ve sonunda hedeflenen kazanımların tamamen kazanılmasına kadar devam eden bir süreç olduğu görülmektedir. Benzer bir tanımlamada ise sınırlı etkinlikler içeren öğretim “Önceden planlanmış bir program araştırma doğrultusunda uygulanan ve sonunda kazanımların birtakım değerlendirme ve testlere tabi tutulduğu süreç.” şeklinde açıklanmıştır (Taşpınar, 2017: s.88).

Öğretim kavramı ile ilgili eğit-bilimsel alan yazındaki çeşitli tanımlamalar incelendiğinde neredeyse tamamına yakınının belirli ifadelerle göndermeler yaptığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu bağlamda, öğretimin eğitimin bir parçası ve bir bölümü olduğu gözlemlenmektedir. Öğretim kavramı ile anlatılmak istenen belirli bir zaman dilimi içerisinde genel olarak okul olarak adlandırılan, sınıf içi biçiminde indirgenebilecek ortamlarda öğrenene önceden belirlenmiş kazanımların bir plan ve program dâhilinde kazandırılması ve hangi kazanımın ne ölçüde edinildiğinin bir değerlendirmeye tutulduğu süreç olduğu anlaşılmaktadır. Gerek önceki tanımlamalarda gerekse bu tanımlamada vurgulanan ilkeler; belirli bir zaman diliminin varlığı, sınıf içi etkinliklerin yapılması, sürecin önceden tasarlanmış olan plan ve programa dayalı yürütülmesi, ölçme ve değerlendirmenin varlığı ve sürecin bir not veya belge ile tamamlanıyor olması şeklinde sıralanabilir (Kaş & Köktürk, 2021).

Yukarıda eğitim ve öğretim kavramlarına yapılan tanımlamalar dikkate alındığında; öğretimin eğitimin bir parçası olduğu aşikârdır. Ancak aralarında benzerlikler olduğu gibi farklılıkların da olduğu bir gerçektir. Bu farklılıklar aşağıda açıklanmıştır.

3.1. Eğitim ve Öğretim Arasındaki Farklar

Eğitim, her şeyden önce öğretime göre daha geniş bir kapsamdadır. Hatta öğretim, eğitimin bir parçası olarak ifade edilebilir. Yani, Süreç boyutu da eğitim ve öğretim kavramlarının birbirinden farklılaşmasını sağlamaktadır. Daha açık bir biçimde ifade edilecek olursa, eğitim genellikle yaşam boyu devam eden ve herhangi bir zaman dilimi ile sınırlandırılmamış bir süreç olarak tanımlanırken, öğretim ise önceden belirlenmiş hedeflerin kazandırılması noktasında ihtiyaç duyulan zaman dilimi içerisinde yürütülen faaliyetler bütünü olarak ifade edilmektedir. Yani, eğitim zamansal açıdan sınırlandırılmamasına rağmen öğretim belirli bir zaman dilimi ile kısıtlanmış bir haldedir (Kaş & Köktürk, 2021).

Öğretim, okul hayatı ile sınırlı bir kavram iken eğitim, hayat boyunca devam eden bir kavramdır. Eğitim ve öğretim arasında ön plana çıkan farklılıklar şu şekildedir:

- Öğretimde teorik bilgiler ön plandadır. Eğitim ise daha çözüm odaklı ve yaratıcı insanlar yetiştirmek için gereken pratik bilgileri, tecrübe aktarımını ve soyut değerleri de içerir.
- Öğretim, bir kişiye yeni bilgilerin aktarılmasıdır; eğitim ise insanlara tecrübe kazandırmaya yöneliktir. Eğitim, zaten bilinen bir bilginin deneyimlenmesini ve pratiğe dökülmesini sağlar.
- Öğretimde bilgi ve içerik ön plandadır; eğitimde ise beceri, yetenek ve deneyimler ön plana çıkar.
- Öğretim, öğrenciye farklı disiplinlerden bilgi aktarımı sağlar ve her alana yönelik temel bilgileri aktarır. Eğitim ise derinlik kazandırmayı hedefler ve kişiyi daha spesifik alanlarda uzmanlaştırır.
- Öğretim, yalnızca müfredat çerçevesinde öğretmenlerden elde edilen bir aktarımdır; eğitim ise hayatın her alanında örnekleri bulunan bir kavramdır. Eğitim; özellikle iş hayatı, aile hayatı ve askerlik gibi alanlarda da yoğun olarak uygulanır.

Eğitim ve öğretimin birbirinden farklı özellikler sergilediği bir başka boyut ise ölçme ve değerlendirme konusudur. Eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi zorunlu olmamasına rağmen, öğretimin olmazsa olmazlarından biri olarak görülmektedir. Öğretim önceden belirlenmiş olan hedeflerin sınırlı bir zaman diliminde kazandırılmasını hedeflediği için gerek süreç içerisinde gerekse de süreç sonunda belli başlı ölçme faaliyetlerine gereksinim duymaktadır. En nihayetinde de bir

değerlendirmenin yapılması ise kaçınılmazdır. Bu değerlendirme bir not ya da başarılı / başarısız olma durumu veya bir belge, sertifika ya da diploma verilmesi şeklinde yapılmaktadır. Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin olmazsa olmaz bir konu olarak karşımıza çıkmamasının bir diğer nedeni ise eğitimin sonunda bireyde her zaman için istendik boyutta davranış değişikliklerinin meydana gelmemesidir. Ancak, öğretim sadece istendik yönde kazanımların gerçekleşmesi koşuluyla tamamlanan bir etkinliktir. Aksi halde ya süreç baştan başlar ya da birey yetersiz görüldüğü takdirde tamamen sonlandırılır.

Alan yazılarında da eğitim ve öğretim kavramlarının hangi noktalarda birbirinden farklılıklar gösterdiğini ortaya koyan çeşitli çalışmalar vardır. Ummanel ve Dilek (2016, s.48) gelişim ve öğrenme adlı çalışmalarında bu farklılıkları maddeler halinde şu şekilde listelemişlerdir:

- Eğitim öğretime göre daha kapsamlıdır. Çünkü eğitim formal ve informal boyutu, öğretim ise formal boyutu kapsar.
- Eğitimde bilgi dâhil her türlü tecrübe üzerinde durulurken öğretim planlı ve programlı öğrenmeleri içerir.
- Eğitim yaşamı kapsayan bir süreçken öğretim yaşamın belli dönemlerinde yapılır.
- Eğitim zaman ve mekân yönünden sınırsızdır. Öğretim ise belli mekânlarda gerçekleşir.
- Eğitim plansız ve programsız da olabilir. Fakat öğretim planlı programlıdır.
- Her eğitim öğretim değildir. Fakat her öğretim eğitimidir.
- Eğitim sonunda istenmedik davranışlarda gerçekleşebilir. Öğretimde ise istendik davranışlar kazandırmak esastır.

Sonuç olarak öğretim, eğitime oranla daha özel bir tanıımı olan ve eğitimin bir parçası olarak tanımlanan bir kavramdır. Eğitim ise yalnızca okulda ya da çeşitli öğretim kurumlarında değil; hayatın her alanında, tecrübe aktarımıyla veya pratik kazanmayla sağlanabilecek bir süreçtir.

4. KÜLTÜR VE ANTROPOLOJİ

4.1. Kültür

Kültürün yaklaşık olarak 164 farklı tanımı yapılmakla birlikte, kültür aslında en az anlaşılan kavramdır. Tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan her türlü değerlerle bunları kullanmada, sonraki kuşaklara iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların tümü olarak tanımlanmıştır.

Bir başka tanımda kültür: Bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan, gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının topu olarak ifade edilmiştir.

Türk Dil Kurumunun çevrimiçi güncel sözlüğünde: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanmıştır (TDK, t.y.).

Kültür, en genel anlamıyla Marx'ın tanımıyla; "Doğanın yarattıklarına karşılık, İnsanoğlu'nun yarattığı her şeydir (Bostan, 2016). Kültür, "Genler aracılığıyla aktarılamayan her şeydir." (Eagleton, 2011: 46). Benzer bir tanımda ise kültür; "İnsanın doğuştan getirmediği ancak doğaya kattığı her tür üründür." (Alpar, 2013: 96). Kültürün eğitim ile öğrenildiği, dil ve iletişim ile aktarıldığı üzerinde duran Güvenç'in kültür tanımı ise şudur: "Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak, yaparak öğrendiği ve aktarıp öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bir bütündür." (Güvenç, 2002:14-15).

Kültürün ne olduğunu hikâye tarzında anlatan farklı bir tanımda ise "Bir taş yerdeyken doğadır; insan taşı alıp bir hayvanı kovalamak için attığında, taş, amacını gerçekleştirmek için kullandığı doğal bir araç olur. Bu taşı alıp, yontup işleyip bir araç yaptığında, artık o taş, kültürel bir üründür. Bu ürünün yapılış/ifade biçimi ise kültürdür." (Erdoğan ve Korkmaz 2010: 350).

Hars ve Medeniyet, Ziya GÖKALP'in İslami değerler çerçevesinde yetişen yeni kimliğin inşasında verdiği en önemli kavramlardır. Gökalp'e göre hars yani kültür; bir milletin toplumsal hayatının ahenktar bir mecmuası yani ortak bir bilinci ya da geçmişidir. Medeniyet ise aynı bölgeye dâhil olan milletlerin toplumsal hayatlarının müşterek bir mecmuudur (URL 1).

4.2. Antropoloji

Antropoloji ya da insan bilimi, geçmiş ve günümüz topluluklarında yaşayan insanların çeşitli yönlerini inceleyen bilim dalıdır. İnsanın kültürel ve fiziki yapısını araştıran antropoloji, insanlık tarihinin en eski dönemlerinin aydınlatılmasına yardımcı olur. Bu bilim, insanı kültürel, toplumsal ve biyolojik çeşitliliği

içinde anlamaya; insanlığın başlangıcından beri toplulukların çeşitli koşullara nasıl uyarlandığını, bu uyarlanma biçimlerinin nasıl gelişip değiştiğini, çeşitli küresel olayların nasıl dönüştüğünü görmeye ve göstermeye çalışır.

Türk Dil Kurumunun Çevrimiçi Güncel Sözlüğünde antropoloji: "İnsanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim, insan bilimi." olarak tanımlanmıştır (TDK, t.y.).

Benzerlik ve farklılıkları anlayabilmek amacıyla insanı ve insan toplumlarını tüm yönleriyle (biyolojik, sosyal ve kültürel) inleyen, bütüncü ve karşılaştırmalı bir disiplindir (Aydın ve Erdal, 2014).

Antropoloji, özellikle kültürel görelilik bağlamın derinlemesine incelenmesi ve kültürler-arası karşılaştırmalara verdiği önem ile diğer sosyal disiplinlerden ayrılır.

Antropoloji, insanı bütün yönleriyle (biyolojisi, toplumsallığı, kültürü vb.) ele aldığından, antropoloji alanında bir dizi uzmanlık alanının (alt dalları) oluşmasına neden olmuştur (Özbudun ve Uysal, 2012).

Bütüncülük: Antropoloji insanı bütün yönleriyle ele alır. İnsanın hem biyolojisi, hem toplumsallığı hem de kültürü ile ilgilenir. Bu nedenle birçok alt disiplini oluşturmuştur. Hepsinin temel sorusu: yeryüzünde yaşayan insanların biyolojik, toplumsal ve kültürel çeşitliliğini anlayabilmektir.

Karşılaştırmacılık: Antropoloji bizden farklı olanı, ötekini anlama çabası. Anlayabilmek karşılaştırma ile mümkün olur. O yüzden karşılaştırmalı bir bilim. Buradan genel bir kültür kuramına yönelir.

Evensellik: Bütün toplumlar ve kültürler eşit biçimde insanidir. Bütün toplumlar insanlık çeşitliliğinin farklı yönlerini sunarlar.

Uyarlanma: Belirli bir yerdeki insan topluluğunun devamlılığı, bulunduğu çevreye uyum sağlama yeteneğine bağlıdır. İnsan topluluklarının özgül kültürleri, büyük ölçüde bu uyarlanma sonucudur.

Bütünleşme: Belirli bir kültürün öğeleri birbirleriyle bütünleşir, bu durum kültürün sürekliliğinde belirleyici bir rol oynar.

Kültürel Görecilik: Başkalarının inanç ve davranışlarını, onların kendi gelenek ve deneyimleri içinde değerlendirmek ve yorumlamaktır.

Bu çalışmanın konusu olan Sosyal-Kültürel Antropolojide Kültür Kavramının Yeri ve Önemi kapsamında, sosyal kültürel antropolojiye değinecek olursak: Sosyal kültürel antropoloji insanı diğer canlılardan ayıran temel özelliği olan kültürü araştırır. Kültür: "Bir halkın veya bir toplumun maddi ve manevi alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü, yiyecek, giyecek, barınak, korunak gibi temel ihtiyaçların elde edilebilmesi için kullanılan her türlü araç gereç, uygulanan teknik, fikirler, bilgiler, inançlar, geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar, düşünce duyuş, tutum ve davranış biçimleri, yaşam tarzı" olarak tanımlanmıştır (Uluç, 2023).

4.3. Sosyal Kültürel Antropolojide Kültür Kavramının Yeri Ve Önemi

Antropolojide kültür, uygarlık, bir toplumun kendisi, bir insan ve toplum kuramı, bilimsel anlamda uygarlık, beşeri alanda ise eğitim sürecinin ürünü anlamına gelmektedir.

İnsanı yaşamdan soyutlamak imkânsızdır. Yaşamın olduğu yerde etkileşim, etkileşimin olduğu yerde kültürlenme, kültürleme vardır. Bu bağlamda kültür antropoloji ile iç içe geçmiş, antropolojiden ayrılmaz bir kavramdır.

Bu düşüncenin doğal sonucu, insanın kolaylıkla yoğurulabilen bir şey olduğu fikridir. Kültürel uyarlanma ödünç alma, yenilik, ya da bireysel öğrenme yoluyla mümkün, hatta normaldir. 1900'lü yıllarda gelişen sosyal antropoloji insan davranışlarının karşılaştırmalı incelenmesi olarak tanımlanabilir. Araştırmalarında toplumsal yapıya ağırlık veren; toplumsal kurumların ve formların sistematik ve karşılaştırmalı araştırmalarını yapan sosyal antropoloji Radcliffe Bronw ve Bronislaw Malinowski tarafından kurulmuş ve geliştirilmiş olup difüzyonizme ve evrimci kurama bir tepki olarak doğmuş; kısmen Durkheim sosyolojisini izlemiş kısımda sosyolojideki yapısal fonksiyonist görüşün öncüsü olmuştur (URL 2).

Kültürel antropoloji, etnolojik, etnografik, dilbilimsel, sosyal ve psikolojik analiz yöntemlerine dayanarak kültürlerin gelişimini inceleyen bilim dalıdır. Fiziksel antropoloji, arkeoloji ve dilbilimsel antropoloji ile birlikte antropolojinin geleneksel dört ana bölümünden biri olarak tanımlanır. Kültürel antropoloji, katılımcı gözlem (genellikle saha çalışması olarak adlandırılır, çünkü antropolog, araştırma yerinde uzun bir vakit geçirerek gözlem yapar), görüşme ve anketler dâhil olmak üzere çeşitli metotlara sahiptir. Franz

Boas ve pek çok öğrencisi kültüre difüzyonist, tarihsel bir yaklaşım getirmiş, daha sonra gelen Margaret Mead ve başkaları kültür ve kişilik arasındaki ilişkiyi ele alan bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Ruth Benedict gibi bazı bilim insanlarına göre kültür bir bütün olup kapalı bir sistemdir; başkalarına göre ise; o daha çok tarihsel olaylardan etkilenen gevşek biçimde bütünleşmiş bir davranış dizisidir. Ne kadar değişirse değişsin, tüm bilim insanlarının görüşleri şu temel varsayımı paylaşılmaktadır: Kültür, davranışların başlıca belirleyicisidir (URL 2).

İnsana dair tüm kavramlar antropolojinin doğrudan veya dolaylı içerisindedir. Kültür insan yaşamının bir sonucu, bir sürecidir. Bu itibarla, kültür antropolojinin özüdür.

Kültürün, belirli bir toplumda yaşayan insanların bütün öğrendikleri ve paylaştıklarını kapsayan bir kavram olduğu bilinmektedir. İnsan davranışlarını, yaşayışını İnsanı araştıran, insan bilimi de antropolojidir.

İnsanlar diğer canlılara göre daha az gelişmiş olarak doğmaları ve uzun süre başkalarının bakımına gereksinim duymalarına rağmen gelişmiş beyin yapıları nedeniyle bir kültür kurabilme ve yaratabilme yetenekleri sayesinde hayatta kalmayı başarmışlardır. Bu durumda antropoloji sayesinde gerçekleşmiştir. Bu vesileyle insan yaşamının gelişimi ve değişimi antropolojinin sosyal ve kültürel anlamda nelere fark ettirdiği ile ilgilidir.

Bu öğrenilen ve paylaşılan şeyler insanın doğumundan başlayarak dilini, dinini, yeme-içmesini, sosyal yaşantısını, bilgi, görgü kurallarını, manevi değerlerini ve hatta ölümünden sonraki yaşantısını kapsayacak ölçüde geniştir. Bu süreç antropolojinin sosyal kültürel hayatta kavramları inceleyip ileri taşıma özelliği ile ilgilidir.

Kültürleme, kültürlenme, kültürleşme gibi kavramlar kültürel değişmelerinin ana kaynağıdır.

5. ETKİLİ ÖĞRETMEN

İyi ve etkili öğretmen özellikleri, öğretmenlik mesleği ve bu mesleği yürüten profesyonellerin mesleğin gerekliliklerini yerine getirişleriyle (Seferoğlu, 2004). diğer bir deyişle yeterlikleriyle de ilgilidir. Öğretmen olmak isteyebileceğiniz pek çok neden var. Belki bir eğitim tutkusuyla motive oluyorsunuz ya da bir sınıfa liderlik etmekten ve bir sınıfı birleştirmekten gerçekten keyif alıyorsunuz. Ya da belki insanlara söz hakkı vererek toplumu daha iyi bir yer haline getirmeye çalışmak istiyorsunuz, sonuçta eğitim güçtür.

Hamachek (1969), “İyi öğretmen kimdir?” sorusunu iyi bir öğretmen iyi bir insandır ve esnektir şeklinde tanımlamıştır. İyi bir insandır çünkü hayatı sever, kendisiyle makul düzeyde barışıktır, mizah anlayışı vardır ve diğer insanlarla iletişim kurmaktan hoşlanır. İyi bir öğretmen esnektir çünkü öğrencilerinin çoklu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tek tip insan olamayacağını ve sadece bir tür yaklaşım kullanılamayacağını bilir. İyi bir öğretmenin bazı nitelikleri iletişim, dinleme, işbirliği, uyum sağlama, empati ve sabır becerilerini içerir. Etkili öğretimin diğer özellikleri, ilgi çekici bir sınıf mevcudiyeti, gerçek dünya öğreniminde değer, en iyi uygulamaların alışverişi ve ömür boyu sürecek bir öğrenme sevgisini içermelidir.

İyi öğretmen, etkili öğretmen ve ideal öğretmen üzerine yapılan tartışmalar bu konuda iyi öğretmen kavramının net bir tanımını ifade etmenin zor olduğunu; iyi öğretmenleri tanımlayan çeşitli kriterler olduğunu göstermiştir (Sanders, 2002). İyi bir öğretmen, sınıf öğreniminden uzun vadeli başarılarına kadar her şeyi etkileyerek bir öğrencinin hayatında büyük bir fark yaratabilir. Eğitim alanında bir kariyer düşünüyorsanız veya bunu ilerletmek istiyorsanız, iyi bir öğretmenin niteliklerini keşfetmek önemlidir. İyi öğretmenlerin sınıftaki öğrenci başarısına katkıda bulunan en önemli tek faktör olduğunu, tesislerden, okul kaynaklarından ve hatta okul liderliğinden daha önemli olduğunu göstermektedir.

5.1 Etkili Öğretmen Özellikleri

Eğitici ve öğretmenleri iyi kötü diye ayırmak yanlış olsa da; iyi, etkili ve idol öğretmen olarak ayırmak mümkündür. Etkili ve iyi öğretmenler bazı durumlarda belirli özellik ve yeteneklere sahip durumdadırlar.

Bazı etkili öğretmen özellikleri aşağıda ki şekildedir.

İyi ve Etkili Öğretmenler Güçlü İletişimcilerdir: Etkili öğretmenlik söz konusu olduğunda, güçlü iletişim becerilerinin gerekliliği ilk akla gelen unsurdur. Öğretim tamamen iletişimle ilgilidir: dinleme, konuşma, okuma, sunma ve yazma. İletişim becerilerini geliştiren öğretmenler, kendilerine emanet edilen öğrencilere talimat vermeye, tavsiyelerde bulunmaya ve akıl hocalığı yapmaya hazırdırlar. Ek olarak, öğretmenler, meslektaşlarıyla etkili bir şekilde işbirliği yapmak ve öğrencilerin ilerlemesi hakkında

yöneticileri güncellemek için iyi iletişim kurmalıdırlar. Ebeveynler sık sık arar, ziyaret eder veya çeşitli yollarla iletişim kurar, bu nedenle öğretmenlerin soruları sözlü ve yazılı olarak yanıtlama konusunda becerikli olması gereklidir.

İletişim hem alıcı hem de ifade edicidir. Öğretmenler, öğrencilerini dinlemenin yanı sıra olayları net bir şekilde açıklama konusunda yetenekli olmalıdır. Öğretmenlerin materyali sunmak için düşünce netliğine ihtiyacı vardır. Öğrencilerine iletmek için karmaşık fikirleri daha basit parçalara ve daha küçük adımlara ayırabilmelidirler. Beceri veya öğrenme stili ne olursa olsun, iletişim yöntemlerini tüm öğrencilere uyarlayabilmelidirler. Öğrencilerini "okuyabilir" ve bireyin ihtiyaçlarına uyum sağlayabilirler. Etkili iletişim, sıkıcı olanı ilginç olana dönüştürmeyi ve iyi sunum becerisine sahip olmayı içerir.

İyi ve Etkili Öğretmenler İyi Dinlerler: İletişim, öğretmen konuşmayı bitirdiğinde durmaz. İyi dinlemek, öğretmen olmak için gereken en önemli becerilerden biridir. İyi bir dinleyicinin öğrencilerin öğrenmesi üzerindeki etkisi heyecan vericidir. Öğrenciler dinlendiklerinde, iç görüleri dinleyicilerine çarptığında, soruları tartışmaları başlattığında, fikirleri içtenlikle ele alınır araştırıldığında, o zaman filizlenirler.

Dinleme ve gözleme konusunda becerikli öğretmenler, genellikle bir öğrencinin sahip olabileceği kaygılar gibi söylenmeyen şeyleri anlar ve ardından öğrencinin becerilerini ve güven düzeylerini geliştirmesine yardımcı olabilir. Etkili dinleme becerilerinin aynı zamanda bir öğretmenin öğrencilerini daha iyi anlamasına ve dersleri onlara en iyi nasıl öğreneceklerine göre uyarlamasına yardımcı olur.

İyi ve Etkili Öğretmenler İşbirliğine Odaklanır: Eğitimde çalışmak, asla gerçekten yalnız çalışmadığınız anlamına gelir. Yardımcı profesyonellerden ve öğretim asistanlarından diğer sınıf öğretmenlerine ve okul liderlerine kadar, öğretmen olarak çalışmak genellikle bir grup içinde etkili bir şekilde çalışmak anlamına gelir. Bu bağlamda açık fikirli olmak ve diğer eğitimcilerden öğrenmek de önemlidir.

İyi ve Etkili Öğretmenler Uyumludur: Etkili öğretmenlerin sürekli gelişen bir ortamda çalışabilmeleri ve öğretim yöntemlerini öğrencilerinin yaşına, mevcut kaynaklara ve değişen müfredata, uygulamalara ve gereksinimlere göre ayarlayabilmeleri gerekmektedir. Etkili öğretmenin kariyeri boyunca gereksinim duyacağı en önemli özelliği uyum sağlayabilmek olacaktır.

Uyumun aynı zamanda farklı sınıf seviyelerindeki veya farklı öğrenme tarzlarındaki öğrencileri eğiten bir öğretmen olmak için gereken temel becerilerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

İyi ve Etkili Öğretmenler İlgi Çeker: Öğrencileri mizahla, yaratıcı derslerle ve güçlü bir sınıf varlığıyla meşgul edebilmenin yolu iyi ve etkili bir öğretmen olmaktan geçer. İyi bir öğretmen, öğrencilerinin devam ve istikrarını sağlamak için üstün bir performans sergilemek zorundadır. Etkili öğretmenler öğrencilerin sadece dinlemesini sağlamak yerine öğrencilerinin derse aktif katılımını ilgi çekme özellikleriyle sağlayan kimselerdir.

İlgi çekici bir öğretmenin nasıl görüldüğünün sınıf düzeyine ve konuya göre değişeceği ifade edilebilir. Anaokulunda ilgi çekici bir öğretmen, öğrencileriyle kendi seviyelerinde aktiviteler yapmak için yere inen biri olabilir. Lisede ilgi çekici bir öğretmen, kalıpların dışında düşünen, derslerine mizah katan ve öğrenimi gerçek dünyaya taşımanın yaratıcı yollarını bulan biri olabilir.

İyi ve Etkili Öğretmenler Empati Gösterir: Öğrencilerin ilgisini çekmenin ve öğrenmelerini geliştirmenin bir başka anahtarının da, empati kurarak ve hayatlarında neler olup bittiğini anlayarak her öğrenciye bir birey olarak davranmaktan geçer.

Bir öğretmenin empati ve anlayışının yalnızca o öğretmenin bir öğrenciyle bağlantı kurmasına yardımcı olmakla kalmayıp, öğrencinin sınıfta öğrenmesini doğrudan etkileyebileceği bir gerçektir. Bir öğrenci için kolay olan bir şey, başka biri için o kadar kolay olmayabilir. Normalden daha hızlı ya da yavaş olsun, herkes farklı şekilde öğrenir.

İyi ve Etkili Öğretmenler Sabırlıdır: Hangi sınıf düzeyinde öğretmenlik yapıyor olursa olsun, sabır, eğitimci olarak çalışırken sınanacaktır. İster sınıf davranışını yönetiyor olun, ister farklı görüşlere sahip meslektaşlarla çalışıyor veya öğrenci sorunlarını veya ilerlemesini velilerle paylaşıyor olun sabır, bir öğretmen olarak uygulanması gereken en önemli becerilerden biridir.

İyi ve Etkili Öğretmenler Gerçek Dünyadan Öğrenmeye Değer Verir: Öğrencilerinin öğrendiklerini gerçek dünyaya taşıyan öğretmenler genellikle en ilgi çekici olanlardır. Ancak öğretmenlerin kendi öğrendiklerini gerçek dünyaya taşımaları da önemlidir.

İyi Öğretmenler En İyi Uygulamaları Paylaşır: Eğitim durgun bir meslek değildir. Her şey sürekli değişiyor, geliyor ve büyüyor. Öğretmenler, öğrencilerle bağlantı kurmanın yeni yollarını, yeni stratejileri veya etkinlikleri öğrenebilirler. Çevremizdeki dünyada, eğitimcilerin sınıfta öğrettiklerini etkileyen şeyler oluyor. Öğrenciler her yıl farklılık gösterir ve müfredat değişiklikleri veya yeni ders kitapları eğitimi ilgi çekici kılar. Pek çok öğretmen, bir eğitim kariyeri yolunun her zaman hareket ettiğini ve büyüdüğünü ve bu süreçte ilerlemelerine ve büyümelerine izin verdiğini fark eder. Öğretmenler için günlerinin asla aynı olmadığını, yılların farklı olacağını ve yeni şeylerin her zaman köşede olabileceğini bilmek heyecan verici olabilir. Bilgi ve deneyimleri başkalarıyla paylaşmaya istekli olmanın iyi bir öğretmenin en önemli özelliklerinden biridir.

Eğitim, uygulamalı bir alandır ve öğrencilerle hangi iletişim yöntemlerinin en iyi sonucu verdiğini keşfetmek için genellikle sınıf içinde deneyler gerektirir. Etkili bir öğretmen olmanın bir parçası da bulgularınızı ve en iyi uygulamalarınızı alandaki diğer kişilerle paylaşmaktır.

İyi Öğretmenler Hayat Boyu Öğrenenlerdir: İyi bir öğretmen olmak için gereken temel becerilerden biri, sürekli eğitime kendini adanma ve öğrenme sevgisidir. İster konu alanınız hakkında daha fazla şey öğreniyor, ister yeni iletişim yöntemleri öğreniyor olun, hatta sınıfınıza daha fazla teknolojiyi nasıl getireceğinizi keşfediyor olun, kendi bilginizi genişletmeye devam etmek, öğrencilerinizin bilgisini genişletmenin anahtarıdır. Öğrenme tutkusuyla kendilerini konularına adanmış kişiler en iyi öğretmenlerdir. Ayrıca bu bilgiyi aktarma arzusuna sahip olmaları gerekiyor. Öğretmenlerin hiçbir zaman her şeyi öğrenmiş gibi hissetmemeleri ve yeni deneyimlere açık kalmaları gereklidir.

Eğitim alanında bir kariyere başlamakla ilgileniyorsanız, önce kendi öğreniminize odaklanmanız önemlidir. İster eğitim alanında bir lisans derecesi, ister bir eğitim yüksek lisans derecesi veya hatta güçlü bir bilgi temeli ve gerçek dünya deneyimleri oluşturmak, iyi bir öğretmen olmanın anahtarıdır.

6. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Tartışma ve Sonuç

Günümüz demokratik eğitim ortamında öğretmenlik mesleğinin iki boyutundan birincisi erdem, ikincisi bilgeliktir. Aslında, bilgi ve erdem nedensel olarak ilişkilidir. Bilgisiz erdem, akılsız eylemin bir ürünüdür ve erdemsiz bilgi, insan kavramlarını büyüten aşk, inanç, ahlak vb. gibi değersiz kurnazlık veya ruhsuz güçlerin bir işlevidir. Gerçekten de, bir öğretmenin bilgeliği, zamanın bilgisini depolamasında değil, öğrencilerin bireysel olarak yeteneklerine göre büyümelerine olanak tanıyan çözümler bulmasındadır. "Eğitim çözümleri üreten" tanımına göre kişinin iradesi ve yeteneği. Öğretmenler, eğitim sürecindeki değişkenlerden biridir. Ancak sürecin niteliğini ve niceliğini planlayan, uygulamayı yöneten ve çıktıları değerlendiren öğretmenin nitelikleri eğitim çıktısında bağımsız değişken rol oynamaktadır.

Toplumsal gelişimin temeli eğitim ise, gelişimin temellerini atan eğitimciler de iyi bir eğitimle mükemmel öğretmenler olmalıdır. Bu dönemde öğretmenlik mesleğinin statüsünün ve bütünlüğünün sağlanması için öğretmenlerin iyi bir öğretmen olmak ve mesleki yeterlilik kazanmak için gerekli olan temel göstergeleri edinmeleri teşvik edilmelidir. İyi bir öğretmeni neyin oluşturduğunun göstergeleri, eğitim kurumlarının tasarımında ve iyi öğretmen arayışında gömülü olduğu için; iyi öğretim, müfredat, eğitim yöntemleri ve uygulamaları, öğrenme toplulukları ve okul reformunda merkezi bir yere sahiptir. Ayrıca, daha fazla öğrencinin öğretmenliği bir kariyer olarak görmesine ve sürekli mesleki gelişimi destekleyerek öğretim becerilerini geliştirmesine yardımcı olabilir. Bu araştırmanın, öğretmen eğitimi programlarının tasarımı ve öğretmen eğitimcilerinin çalışmaları için temel bilgilerin belirlenmesine yardımcı olacağına inanılmaktadır.

İdeal ve etkili bir öğretmen, öğrencilerini sınırlarının ötesinde düşünmeye teşvik eder ve onları aşmaları için motive eder. Öğrencilerinin potansiyelini belirleyebilecek ve onları yeni şeyler öğrenmeye veya daha önce hiç duymadıkları alanları keşfetmeye motive edecek farklı stratejiler geliştirebilecekler. Öğrenciler zihinlerinde merak uyandırarak dünyalarını keşfedebilir ve yüksek öğrenim seviyeleri için gerekli bilgileri oluşturabilirler.

Bu çalışmanın sonucuna bakıldığında zaman öğretmenlerin büyük bir bölümünün etkili ve ideal öğretmenlikle ilgili algılarının yüksek olduğu, çoğunun kendilerini yetiştirdiği etkili ve ideal öğretmen oldukları ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarımıza paralel olan diğer çalışmalarda bunu desteklemektedir.

Çalışmamızda da görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunun kendilerini etkili ve ideal öğretmen olarak gördükleri belirlenmiştir. Bizimle benzer çalışmalara bakıldığında ise Kaya ve Büyük (2011) ile Çorbacı ve Bostancı (2013) çalışmamızla paralellik gösterirken Çapri ve Çelikkaleli (2008), Buluş, Duru, Balkis ve Duru (2011) ile Ay ve Yurdabakan'ın (2015) çalışmalarıyla farklılık göstermektedir.

Bununla beraber bizimle farklı sonuçlar bulan çalışmalarda ise meslekte uzun yıllar geçirmiş öğretmenlerin planlama, uygulama ve değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olması; gerek hizmet içi eğitim gerekse mesleki deneyimlerin öğretmen yeterlilikleri üzerinde etkili olduğunun bir ifadesidir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç ışığında; öğretmenlerin etkili öğretim gerçekleştirmek için, meslekte uzun yıllar geçirmelerinin beklenmemesi ve bu becerilerin deneme-yanılma yoluyla kazanılmasına fırsat verilmemesi gerekmektedir. Buradan hareketle, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yönelik imkânlar sunulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Demir,2012).

Bu çalışmaya tüm yazarlar tarafından eşit katkı sunularak hiçbir çıkar çatışmasına düşülmemiştir. Tüm yazarlar tarafından irdelenen ve derlenen bilgi ve bulgular doğrultusunda öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.2. Öneriler

- Öğretmenlik mesleğinin toplum içerisinde kutsal bir meslek olduğu algısı vardır. Bu vesileyle etkili öğretmenler mesleğini benimsemele sadece ekonomik kaygılar ile bu meslek icra edilmemelidir.
- Etkili öğretmenler sürekli olarak kendilerini yeniyebilemeli ve teknolojik gelişmelere açık olmalıdırlar. Ayrıca bu teknolojileri kullanacak kabiliyete sahip olmalıdırlar.
- Etkili ve ideal öğretmenler öğretim teknikleri becerileri konularına ustaca sahip olmalıdırlar.
- Etkili ve ideal öğretmenler eğitim öğretim gördükleri dönemin koşullarında aldıkları eğitime takılmamalı ve sürekli güncel eğitim bilimleri konularını takip etmelidirler.
- Etkili ve ideal öğretmenlerin önceden belirledikleri öğretimsel hedefleri olmalıdır.
- Etkili ve ideal öğretmenler meslektaşları ile iş birliği içerisinde olmalı, öğretmenlik mesleğini asla yarış konusu haline getirmemelidirler.
- Etkili öğretmen ve ideal öğretmen vasıflarına sahip olabilmek için sürekli olarak hizmetiçi eğitimlere katılarak, gelişim sürekliliği sağlanmalıdır.
- Etkili ve ideal öğretmenler akademik açıdan gelişim sağlamalı ve bunu sürekli sürdürmelidir.
- Ayrıca etkili öğretmen, ideal öğretmen konularında daha detaylı nicel çalışmalar yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alpar, M. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi. *The Journal of Language and Lengüistik Studie*, 9(1), 95-106.
- Akalın, S. (2005). Öğretmen Adaylarının Okullardaki Öğretmenlik Uygulamaları Sırasında Geleneksel Öğretmenlik Uygulamasıyla Mikro Öğretim Uygulamasının Karşılaştırılması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 20, 1-13.
- Aşılıoğlu, B. (2014). *Eğitim ile ilgili Temel Kavramlar*. Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde (Ed. M. Arslan) (ss. 1-29). Anı Yayıncılık.
- Aydın, S. ve Erdal, Y. S. (2014). *Antropoloji*, (Ed: Handan Üstündağ). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ay, Ş ve Yurdabakan, İ. (2015). Öğretmen Adaylarına Göre Etkili Öğretmen Özellikleri ve Bu Özellikler Açısından Öz-Yeterlik Algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 148-166
- Başaran, İ. E. (1984). *Eğitime Giriş*. Gal Yayınevi.
- Buluş, M., Duru, E., Balkıs, M. & Duru, S. (2011). Öğretmen Adaylarında Öğrenme Stratejilerinin Ve Bireysel Özelliklerin Akademik Başarıyı Yordamadaki Rolü. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 186-198.
- Bilhan, S. (1986). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Bostan, H. (2016). Antropoloji, Kültür ve Güvenlik. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-31.
- Çapri, B ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 101-115.

- Çoban, A. (2015). Temel Kavramlar. *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (Ed. G. Ocak). (s. 3-54). Pegem Akademi.
- Çorbacı, S ve Bostancı, A. (2013). Okullarda Öğretmenlere Yönelik Performans Yönetimi Uygulamaları ile Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel sayı), 231-247
- Demir, S.(2012).İlköğretim Öğretmenlerinin Etkili Öğretimi Gerçekleştirme Düzeylerinin İncelenmesi. *Akademik bakış dergisi*, 45-63.
- Eagleton, T. (2011). *Literary theory: An introduction*. John Wiley & Sons.
- Erdoğan, İ. ve Korkmaz, A. (2010). *Öteki Kuram*. Erk Yayınevi
- Gümüş, T. (2010). Ortaçağ'dan Erken Modern Döneme Batı Avrupa'da Eğitim Tarihi: Yeni Yaklaşımlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25-40.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün ABC'si*. Yapı Kredi Yayınları.
- Hamachek, D. (1969). Characteristics Of Good Teachers And Implications For Teacher Education. *The Phi Delta Kappan*, 50(6), 341-345.
- Kaya, H ve Böyük, U. (2011). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Labaratuvar Çalışmalarına Yönelik Yeterlilikleri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, (2), 126-134
- Okçabol, R. (2008). Secondary education in Turkey. *Education in Turkey*, 83-105.
- Özan, M. B. (2014). Temel Kavramlar. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (Ed. M. Taşpınar). (s. 42-66). Edge Akademi.
- Özbudun, S. ve Uysal, G. (2012). *50 Soruda Antropoloji*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Passos, A.F.J. (2009). A comparative analysis of teacher competence and its effect on pupil performance in upper primary schools in mozambique and other sacmeq countries. Doctoral thesis, *In the Department of Education Management and Policy Studies*, Faculty of Education, University of Pretoria
- Peker, M. (2009). Genişletilmiş Mikro Öğretim Yaşantıları Hakkında Matematik Öğretmeni Adaylarının Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2) , 353-376.
- Sanders, S. E. (2002). What do schools think makes a good mathematics teacher? *Educational Studies*, 28(2), 181-191.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58(1), 40-45.
- Sezgin, O. (2019). *Eğitim, Kavram ve Kuram*. Kalem Yayıncılık.
- Subramaniam, K. (2006). Creating a microteaching evaluation form: The needed evaluation criteria. *Education*, 126(4), 666-667.
- Şimşek, S. (2007). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde. (Ed. N. Saylan). Anı Yayıncılık.
- Özkan, R. (2017). *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem Akademi.
- Kaş, B. & Köktürk, Ş. (2021). Akademik Çeviri Programları Kapsamında Eğitim, Öğretim, Eğitim Programı ve Öğretim Programı Kavramlarının Değerlendirilmesi. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (8), 96-110. <https://doi.org/10.48131/jscs.988092>
- Küçükkoğlu, A. (2018). *21. Yüzyılda Eğitim*. ed. Özcan Demirel, Zeki Kaya, Eğitime Giriş, 14. baskı, Pegem A. Yay.
- Uluç, N. (2023). *Antropolojinin Disiplin Olarak Ortaya Çıkışı ve Alt Alanları*. (PDF) Erişim:15.04.2023
- Ummanel, A. & Dilek, A. (2016). Gelişim ve Öğrenme. *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde S. Çelenk). (s. 35-52). Pegem Akademi.
- Ünal, S. & Ada, S. (2011). Temel Kavramlar. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (M. Kağan, & S. Yalçın,). (s. 1-33). Nobel Akademik Yayıncılık.

Varış, F. (1988). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara Eğitim Bilimleri Fak.

Taşpınar, M. (2017). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri*. Pegem Akademi.

Tezcan, M. (1988). *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. Eğitim Fak.

Türk Dil Kurumu [TDK] (t.y.). <https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 11.04.2023

Westwood, P. (2008). *What teachers need to know about Teaching methods*. Camberwell, Vic, ACER Press

URL 1 <http://blog.ilem.org.tr/hars-ve-medeniyet/> Erişim: 09.04.2023

URL 2 https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCl%C3%BCrel_antropoloji Erişim: 03.04.2023

URL 3 <https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 02.04.2023

URL 4 <https://tr.wikipedia.org/wiki/E%C4%9Fitim> Erişim: 05.04.2023